

221754 - Hangi Hayvanlar Temiz ve Hangileri Necistir?

Soru

Hangi Hayvanlar Temiz ve Hangileri Necistir?

Detaylı cevap

Şeriatta kararlaştırılan kural şudur: Yaratılmışlarda asıl olan temizliktir. Bir şeyin necis olduğuna ancak şer'i bir delil ile hükmedilir. Şüphesiz hayvanlar farklı tür ve çeşittirler. Bu nedenle alimler, necaset ve temizlik açısından ihtilaf etmişlerdir. Kısacası bilgiler şöyledir:

1-Alimlerin icmasıyla eti yenen her türlü hayvan tahir ve temizdir.

İbn Hazm şöyle dedi: Eti yenen hayvanın tahir olduğu konusunda ihtilaf yoktur. Yüce Allah şöyle dedi: “Onlara iyi ve temiz şeyleri helâl, kötü ve pis şeyleri haram kılar.” (Araf 157)

Her helal, iyi ve temizdir. İyi olan necis olmaz, bilakis temizdir. (El Muhalla 1/129)

İbn Munzir şöyle dedi: İlim ehli arasında ihtilaf olmaksızın eti yenen her hayvanın içtiği su artığı temizdir. Ve bu arta kalan suyu içmek veya bu suyla taharet almak caizdir. (El Evsat 1/299)

2-Akıcı kanı olmayan her türlü hayvan temizdir; sinekler, çekirgeler, karıncalar, arılar, akrepler, hamamböcekleri, kın kanatlılar ve örümcekler gibi. Bunların temiz olduğuna dair delil şu hadistir:

Nebi Sallallahu Aleyhi Vesellem şöyle dedi: “Eğer sinek bir (yeme içme) kabınıza düşerse onu içine iyice batırın ve sonra çıkarıp atın çünkü iki kanadının birinde zehir, diğerinde şifa vardır.” (Buhari 5782)

Şayet bu hayvan necis olsaydı o, tümünün batırılmasını emretmezdi.

İbn Kayyim Rahimehullah şöyle dedi: Bu hadis gereğince su veya sıvı içeren kaptaki sinek ölürse o sıvı necis olmaz. Alimlerin cumhuru bu görüşte olup seleften bu görüşe aykırı

kimse bilinmemektedir.

İstidlal yönü: Nebi s.a.v, sineğin yiyecek veya içeceğin içine daldırılmasını emretmiştir. Bilindiği üzere sinek bunun sonucunda ölür, özellikle de yiyecek sıcak olduğunda. Şayet sinek necis olsaydı yiyeceği bozardı, oysa Nebi s.a.v yiyeceğin ıslah edilmesini emretmiştir. Daha sonra bu uygulama kanı akmayan tüm hayvanlara kıyas edilmiştir. Arı, eşek arısı, örümcek vb. hayvanlar aynı hükme tabidirler. (Zad el Mead 4/101)

3- İnsanlarla karışan ve onlardan korunmanın zor olduğu hayvanlar temizdir. Etleri yenilmeyen veya yırtıcı hayvanlar olmasalar bile temizdirler. Bunlar arasında kedi, eşek, katır, fare vb. evlerde yaşayan hayvanlar bulunur.

Bunun delili: İbn Ebi Katade'nin yanında bulunan Kabşe bint Ka'b ibn Malik, şöyle dedi: "Ebu Katade yanıma geldi ve ben de ona abdest alması için su hazırladım, bir kedi o sudan içmeye başladı. O da kabı, suya doyuncaya kadar kedi için eğdi."

Kebşe devamında şöyle dedi: "Ona baktığımı gördü. Dedi ki: "Şaşırdın mı yeğenim?" "Evet." dedim. "Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem şöyle demiştir: '*Kedi* pis değildir. O, *devamlı* olarak etrafınızda dönüp *dolaşan* hayvanlardandır.'" dedi." (Buhari, Tirmizi, Ukayli, Dar Kutni)

Hadiste geçen "Tavvafun" ifadesi, tekrarlı olarak birbirini ziyaret eden insanlar için kullanılır. "Tavvafat" ifadesi ise insanlar arasında sıklıkla bulunan koyun, inek ve deve gibi hayvanlar için kullanılır. Nebi Sallallahu Aleyhi Vesellem kediler için bu iki ifadeyi de kullanmıştır. Nitekim kediler insanlar arasına mübalağalı bir şekilde karıştığı için söz konusu tüm ifadeler kullanılmıştır. (Şerh Ebu Davud, el Ayni 1/220)

Kedinin necis olmamasının hikmeti evlerde çokça bulunması, çokça girip çıkmasıdır. Öyle ki bulaşıkları onlardan korumak zordur, ayrıca bu hayvanlar elbiselerimize ve vücutlarımıza dokunur. Şayet bu hayvanlar necis olsaydı onlardan sakınmamız emredilirdi. (Avn el Ma'bud 1/141)

İbnu'l-Kayyim şöyle dedi: "Şeriatın bu konuda getirdiği şey son derece hikmetli ve faydalıdır çünkü eğer onların necis olduğuna hükmedilseydi kedilerin gece gündüz yataklara, elbiselere ve yiyeceklere sık sık uğramaları nedeniyle ümmet içinde en büyük sıkıntı ve meşakatlere neden olurdu. (İ'lam al-Muvakkiin 2/) 172)

Kedinin temiz/tahir olduğuna görüş bildirenler Medine, Kûfe, Şam, Hicaz ve Irak'ın Fıkıh alimleri ve Hadis ehlidir. (İbnü'l-Münzir, El-Evsat 1/276).

Kedinin bir kaptan su içmesi veya yemek yemesi durumunda yiyecek necis olmaz. Evlerde yaşayan diğer hayvanlar da kedilere kıyas edilir.

İnsanlar arasına fazla karışan ve ondan sakınılması zor olan hayvanların durumu da bu şekilde olup aynı hükme tabidirler. Ancak şeriatın istisna ettiği köpek, bu hükme tabi değildir. Her ne kadar insanlar arasında fazla karışsa da necistir.

Şeyh İbn Useymin şöyle dedi:

Hadisten anlaşıldığı üzere sakınılması zor olduğu ve sürekli insanlar arasında dolaştığı için temiz hükmü verilmiştir. Şayet necis olsaydı insanlar çok zorluk çekerlerdi. Bunun üzerine alimlerin tercihlili görüşüne göre katır ve eşek de bu bağlamda tahir ve temizdir. (El Şerhul Mumti 1/444)

Alimlerin tercihlili görüşüne göre eşek ve katır kediye kıyas edilmiştir. Böylece bu iki hayvanın da su artığı ve teri temizdir. Malik ve Şafii mezhepleri bu görüştedirler. Zira insanların bu iki hayvana ihtiyaçları çok fazladır. Onlardan sakınmaları çok meşakatlidir.

İbn Kudame Rahimehullah şöyle dedi:

Katır ve eşek temizdir. Şüphesiz Rasulullah s.a.v ve sahabeler bunlara binerdi. Bunlar necis olsalardı Nebi s.a.v bu durumu açıklardı. (el Muğni 1/68)

Şeyh Abdurrahman el Sadi şöyle dedi:

Canlı olan katır ve eşek, kedi gibi tahir ve temizdir. Böylece salyaları ve terleri de temizdir. Nitekim Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem bunlara binerdi. Ve zamanında da bunlara

binilirdi. Rasulullah s.a.v kedi için “Aranızda çokça dolaşanlardır.” demiştir. Temiz olmalarının gerekçesi çokça dolaşmaları ve onlardan sakınılmasının zor olmasıdır. Şüphesiz eşek ve katırlardan sakınmak kedilerden daha zordur. (el Muhtarat el Celiye s. 27)

4-Köpek ve domuz necistir.

Domuzun necis olduğunu kanıtlayan delil şu ayettir:

“De ki: “Bana vahyolunan Kur’an’da bir kimsenin yiyecekleri arasında leş, akıtılmış kan, domuz eti -ki o şüphesiz necistir- ya da Allah’tan başkası adına kesilmiş bir (murdar) hayvandan başka, haram kılınmış bir şey bulamıyorum.” (En’am 145)

Domuzun necis olduğunu, selef ve sonradan gelen ilim ehli cumhuru savunmuştur.

İbn Hazm şöyle dedi: Alimler; domuzun etinin, yağının, iliğinin, kıkırdağının, beyninin ve sinirlerinin haram olduğu ve bunların hepsinin necis olduğu konusunda ittifak ettiler. (Meratib el İcma s. 23).

Nevevi şöyle dedi: İbn el Munzir; domuzun necis olduğuna dair alimlerin icma ettiklerini aktarmıştır. Bu icma sabit olsaydı en değerli delil sayılacaktı ancak Maliki mezhebine göre domuz canlı ise necis değildir. (El Mecmu 2/568)

Köpeğin necasetine ise Rasulullah s.a.v’in şu sözü kanıttır: “Birinizin kabından köpek içtiği zaman bunun temizliği; ilki toprakla olmak üzere kabın yedi defa yıkanmasıdır.” (Muslim 279)

El Hattabi şöyle dedi: Bu hadisten anlaşıldığı üzere köpeğin kendisi necistir. Necis olmasaydı bulaştığı tabakların yıkanmasının bir anlamı olmazdı. Şüphesiz taharet, asıl olarak necaset veya hadesi gidermek için kullanılır. Bulaşığa hades söz konusu olmadığına göre maksadın necaset olduğu kesinleşir.

Köpek su içmek için kullandığı dili necis olduğuna göre, çünkü kabı bundan dolayı temizlemek gerekir, geriye kalan uzuvları ve aksamaları da dili gibi necistir. Böylece vücuduyla dokunduğu yerin tahareti vacip olur. (Melalim el Sünen 1/39)

Bazı alimler necasetin sadece dili, ağzı ve salyasını kapsadığını; vücudunun diğer bölümlerinin ise tahir ve temiz olduğunu savunur. İmam Hanefi ve Şeyhulislam İbn Teymiyye bu görüştedir. (Mecmu el Fetava 21/530)

İbn Dakik el İd Rahimehullah şöyle dedi: Köpeğin tüm vücudunun necis olduğunu söylemek alimlerin içtihadı olup bu konuda Nebi s.a.v'den bir delil yoktur. Çünkü hadis, köpeğin ağız kısmının necis olduğunu bildirir. Diğer uzuvlarının necaseti ise çıkarım yöntemiyle anlaşılmıştır. (İhkam el Ahkam s. 24)

Köpeğin tüm vücudunun necis olduğunu söyleyenler, İmam Şafii ve İmam Hanbelidir.

İbn Kudame şöyle dedi: Köpek ve domuz tüm uzuv ve aksamıyla, dışkılarıyla ve onlardan ayrılan her unsurla necistir. (el Muğni 2/67)

Daimî Fetva Kurulu bu görüştedir: Köpeğin tümü necistir, salyası ve diğer hususları... (Kurul Fevaları 89/23)

5- Yukarıdaki Kategorilere Dahil Olmayan Geriye Kalan Hayvanlar:

İster aslan, kaplan, leopar veya kurt gibi yırtıcı hayvanlar olsun ister, şahin, kartal, akbaba gibi yırtıcı kuşlar olsun ya da yırtıcı hayvanlar dışındaki fil ve maymun gibi eti yenmeyen hayvanlar olsun; alimler, bunlar hakkında görüş ayrılığı içindedir.

-Maliki mezhebi, tüm hayvanların canlıyken tahir/temiz olduğunu ve hiçbirinin bundan istisna olmadığını savunur.

- Hanefi mezhebinde; domuz hariç tüm hayvanlar temizdir.

- Şafii mezhebine göre; köpek ve domuz dışında bütün hayvanlar temizdir.

- Hanbeli mezhebine göre; köpek, domuz, yırtıcı hayvanlar ve yırtıcı kuşlar necistir. Diğer hayvanlar ise temizdir.

Yırtıcı hayvanlarla ilgili necis ve temiz olmalarına işaret eden birçok hadis vardır ama bunlar ya zayıftır ya da delil olacak nitelikte değildir.

Bunların temizliğine en güçlü delil, asıl üzerine bina etmek ve kedi üzerine kıyas yapmaktır.

İbn Abd el-Berr şöyle demiştir: Sünnet; ölü hayvanları avlayan ve yiyen vahşi bir hayvan olan kedinin necis olmadığını bildirdiğine göre bu, yaşayan her hayvanın necis olmadığını gösterir. (Temhid" 1/336).

Onların necis olduğuna dair en güçlü delil ise şudur:

1-Nebi s.a.v her ne kadar yırtıcı hayvan kategorisinde kabul edilen kedinin temizliğine karar vermişse de bunun özel sebebini ve illetini belirtmiştir. Bunun sebebi ise kedinin çokça insanlar arasına karışması ve dolaşmasıdır. Bundan anlaşılır ki insanlar arasında dolaşmayan hayvanlar necistir. Aksi takdirde kedi de aynı hükme tabi olacak ve illeti belirtmenin bir anlamı olmayacaktır.

2-Abdullah b. Ömer r.a'dan rivayet edildiğine göre Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem'e şöyle soruldu: Yırtıcı hayvan ve diğer hayvanların çöllerde içtikleri suların birikintilerin hükmü nedir? Nebi Sallallahu Aleyhi Vesellem şöyle dedi: "Su kulleteyn miktarında ise pislik/necaset taşımaz."

Şayet yırtıcı hayvanların ondan içip necis ettikleri düşüncesi olmasaydı bunu sormazlardı. Bu şekilde cevap vermesinin de bir anlamı olmazdı.

İbn el Türkmeni şöyle dedi: Bu hadisin zahiri yırtıcı hayvanların salyasının necis olduğunu gösterir. Zira kulleteyn şartının bir önemi olmasaydı bu sınırlamanın bir anlamı olmazdı. (el Cevher el Naki 1/250)

Nevevi Rahimehullah şöyle dedi:

Bazı alimler "Yırtıcı hayvanların içtikleri su birikintileri" hadisinden yola çıkarak yırtıcı hayvanların salyasının necis olduğunu savunurlar. Ancak böyle bir delil yoktur. Çünkü yırtıcı hayvanlar su birikintilerine uğradıklarında içine dalar ve idrarlarını yaparlar, ayrıca bu hayvanları ayakları necasetsiz kalmaz. Sahabelerin sorusu da bu konudan dolaydır. Bunun üzerine Nebi Sallallahu Aleyhi Vesellem onlara genel bir kural verdi: Su, kulleteyn miktarına

ulaşırsa içine necasetin düşmesiyle necis olmaz. Çöl ve ormanlardaki göletler ve akarsular genellikle kulleteynden daha az değillerdir. (El İcaz fi Şerh Sünen Ebu Davud, s. 287)

Ubeydullah el Muberakfuri şöyle dedi:

Kulleteyn hadisi bazılarının zannettiği gibi yırtıcı hayvanların salyasının necis olduğunu göstermez. Çünkü sorunun sebebi bilindiği üzere yırtıcı hayvanlar göletlere uğradığında içine dalar ve idrarını yapar, diğer azalarında da necaset olur. (Murat el Mefatih 2/185)

Daimî Fetva Komitesi alimleri yırtıcı hayvanların tahir ve temiz olduğu görüşü tercih ettiler. Şöyle dediler: Kurt, kaplan, aslan gibi vahşi hayvanlar ve şahin gibi yırtıcı kuşlar şer'i delillere göre temizdirler. (Şeyh İbn Baz'ın başkanlığını yaptığı "Daimî Fetva Komitesi" 5/380)

Aynı şekilde Şeyh İbn-i Useymin de bu görüşü desteklemiş ve şöyle demiştir: Doğru görüş onun temiz olduğudur çünkü eğer necis dersek bu insanlar için sıkıntıya yol açar. Çünkü çöllerde bulunan göletlere hiç şüphe yok ki vahşi hayvanlar ve kuşlar gelir ve su içerler. Ayrıca Nebi Sallallahu Aleyhi Vesellem de anlaşıldığı üzere bu tür su birikintilerden geçmiş ve abdest almıştır. (El Talikat el Kâfi)

Sonuç:

Canlı olan tüm hayvanlar tahir/temizdir. İster bunların eti yenilir hayvan olsun, ister yırtıcı hayvan veya böcek olsun bunların hepsi temizdir. Ancak köpek ve domuz bunlardan müstesnadır. Bu iki hayvan necistir.

En iyisini Allah bilir.